

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-80>

УДК 330.341:504

ПРИРОДНІ РЕСУРСИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: ДЕТЕРМІНАНТИ ЗАЛУЧЕННЯ У ВІДТВОРЮВАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

NATURAL RESOURCES IN THE SYSTEM OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE: DETERMINANTS OF INVOLVEMENT IN THE REPRODUCTIVE PROCESS

Мединська Наталія Василівна

доктор економічних наук, професор,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2573-0205>

Іванців Василь Володимирович

кандидат історичних наук, доцент,

Луцький національний технічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4710-3245>

Замлинський Олександр Степанович

аспірант,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7990-6398>

Medynska Nataliia, Zamlynskyi Oleksandr

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Vantsiv Vasul

Lutsk National Technical University

Встановлено, що в умовах переформатування глобального геополітичного, фінансового та інноваційно-технологічного простору відбувається диверсифікація форм, методів та способів залучення природних ресурсів у відтворювальний процес національних господарств. Результати досліджень демонструють, що основними екзогенними детермінантами урізноманітнення форм, методів та способів залучення природних ресурсів у відтворювальний процес економіки України виступають: 1) підвищення інтересу транснаціонального капіталу до родовищ рідкісноземельних корисних копалин та руд лужних металів; 2) вимоги Європейського Союзу стосовно розширення площі територій природно-заповідного фонду; 3) імплементація пріоритетів низьковуглецевого розвитку в систему домінант раціоналізації використання природних ресурсів. Визначено, що ендогенними детермінантами перегляду пріоритетів господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу в Україні в умовах воєнних та післявоєнних викликів є: 1) підвищення вагомості природних ресурсів в соціально-економічному розвитку сільських територій; 2) потреба у максимізації ланцюгів доданої вартості на основі переробки природної сировини у сфері матеріального виробництва; 3) необхідність нарощення масштабів використання вторинної, некондиційної та малоцінної природної сировини для потреб біоенергетичного сектора національного господарства.

Ключові слова: природні ресурси, природна сировина, публічні бюджети, сільські території, фіскальне регулювання, додана вартість, корисні копалини, низьковуглецевий розвиток.

It has been established that, in the context of the reformatting of the global geopolitical, financial, and innovation-technological space, there is a diversification of forms, methods, and means of attracting natural resources into the reproductive process of national economies. It has been substantiated that the accelerated development of the high-tech manufacturing sector on a global scale and the challenges of war and post-war periods require a review of the

place and role of natural resources in the system of social and economic development of Ukraine, its regions and local communities. The results of the research demonstrate that the main exogenous determinants of the diversification of forms, methods and means of attracting natural resources into the reproductive process of Ukraine's economy are following 1) increased interest of global geo-economic actors and transnational capital in deposits of rare earth minerals and alkali metal ores; 2) European Union requirements regarding the expansion of the area of nature reserve funds; 3) implementation of global sustainable development goals and low-carbon development priorities in the system of rationalisation of natural resource use. It has been determined that the endogenous determinants for revising the priorities of economic development of natural resource potential in Ukraine in the context of wartime and post-war challenges are: 1) increasing the importance of natural resources in the socio-economic development of rural areas as the main area of concentration of natural raw materials and natural biogeocenoses that produce a wide range of ecosystem services; 2) the need to maximise value chains based on the processing of natural raw materials in the sphere of material production; 3) the need to increase the use of secondary, substandard and low-value natural raw materials for the needs of the bioenergy sector of the national economy in order to strengthen the country's energy independence, deconcentrate energy infrastructure facilities and ensure the energy self-sufficiency of basic-level territorial communities. It has been substantiated that ensuring a positive cumulative impact of exogenous and endogenous determinants on the pace, proportions and scale of economic development of Ukraine's natural resource potential requires the establishment of modern fiscal regulation tools for natural resource use, which maximize natural resource rent revenues to public budgets and ensure the formation of targeted public funds to finance the implementation of natural resource exploitation and conservation projects.

Keywords: natural resources, natural raw materials, public budgets, rural areas, fiscal regulation, added value, minerals, low-carbon development.

Постановка проблеми. Переформатування глобального економічного та фінансового простору в останні десятиліття сформувало нову систему координат у користуванні природними ресурсами. Прискорений розвиток сектору високотехнологічних виробництв та перехід на модель низьковуглецевого розвитку забезпечили зміну пріоритетів у господарському освоєнні найбільш ліквідних складових природно-ресурсного потенціалу, що детермінувало структурні зрушення у відтворювальних пропорціях національних господарств. Одним з ключових полюсів активації інтересу транснаціонального капіталу до найбільш ліквідних видів природної сировини стала Україна з огляду на значний природно-ресурсний потенціал та великі прогнозовані запаси рідкісноземельних корисних копалин та лужних металів, в першу чергу літію. Зміна пріоритетів у залученні природних ресурсів у відтворювальні пропорції національного господарства України також детермінується ендегенними чинниками, пов'язаними з необхідністю зміцнення обороноздатності та енергетичної незалежності країни, а також з необхідністю подолання депресивності соціально-економічного розвитку окремих регіонів та територіальних громад базового рівня. Тобто існуючий формат залучення природних ресурсів у відтворювальний процес економіки України визначається певною сукупністю ендегенних та екзогенних детермінантів, вплив яких на процеси природокористування потребує поглибленого вивчення з метою формування сучасного механізму регуляторного впливу на природокористувачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У вітчизняній економічній літературі в останні роки сформувався широкий спектр підходів стосовно урізноманітнення методів та способів залучення природних ресурсів у відтворювальний процес, диверсифікації інституційних форм їх капіталізації та комерціалізації, а також фінансового забезпечення їх охорони, відтворення та відновлення. Зокрема, Я. Чайковський, Б. Луців, О. Дзюблюк, Є. Чайковський та П. Луців розглядають збереження природних ресурсів і біологічного розмаїття наряду з переходом до екологічно чистих виробництв, рекреацією, зниженням екологічних ризиків і захистом довкілля складовою побудови зеленої економіки [10, с. 55]. Тобто сьогодні важливим детермінантом соціально-економічного піднесення та збалансованого розвитку господарського комплексу розглядається не механічне споживання у різноманітних фазах відтворювального процесу природних ресурсів, а комплексне використання їх матеріально-речових субстанцій та екосистемних послуг, які ці субстанції продукують.

Оскільки використання природних ресурсів лежить в основі більшості виробничих циклів і вони є одними з тих факторів, на основі використання яких може відбуватися сталий розвиток територій, то, на переконання В. Пилипіва, важливим є завдання щодо формування такої системи управління ними, механізми якої відповідали б сучасному рівню розвитку фінансового простору. Необхідно забезпечити проходження природними ресурсами фінансової інфраструктури, що дозволить отримати реальну їх оцінку та забезпечити

відтворення [5, с. 42]. Форми капіталізації природних ресурсів на кшталт тих, які функціонують у високорозвинених країнах, в умовах української дійсності не спрацьовують через недолугість інфраструктури фінансового ринку, зокрема його фондового сегменту. Це є одним з основних детермінантів того, що місцевий природно-ресурсний потенціал не повною мірою використовується для забезпечення прискорених темпів соціально-економічного піднесення як країни в цілому, так і територіальних громад базового рівня зокрема.

На переконання М. Хвесика, І. Бистрякова та Д. Клинового, Однією з основних інституційних передумов результативного залучення природних ресурсів у відтворювальний процес виступає інституціоналізація методів децентралізованого управління, яке сприяє відповідній декомпозиції природних ресурсів за рівнями та масштабами використання в економічній діяльності [8, с. 5]. Тривалий період велика частина природних ресурсів, зокрема відтворювальних, знаходилася поза реальним господарським обігом через надмірну централізованість в системі управління природокористуванням.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас недостатньо обґрунтованими є концептуальні підходи до ідентифікації ключових чинників, котрі вирішальною мірою впливають на сучасні форми та методи господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу та його залучення у відтворювальний процес економіки України, виходячи з глобальних викликів розвитку сектору високотехнологічних виробництв та ендегенних вимог зміцнення обороноздатності та енергетичної незалежності країни, а також використання резервів соціально-економічного піднесення територій – основного ареалу концентрації природної сировини та продукованих природними біогеоценозами екосистемних послуг.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Ідентифікація комплексу екзогенних та ендегенних детермінантів вибору пріоритетів, форм, методів та способів залучення природних ресурсів у відтворювальний процес економіки України в умовах переформування глобального геополітичного, фінансового та технологічного простору, а також воєнних та післявоєнних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нова фаза розширеного відтворення потенціалу світової економіки, яка характе-

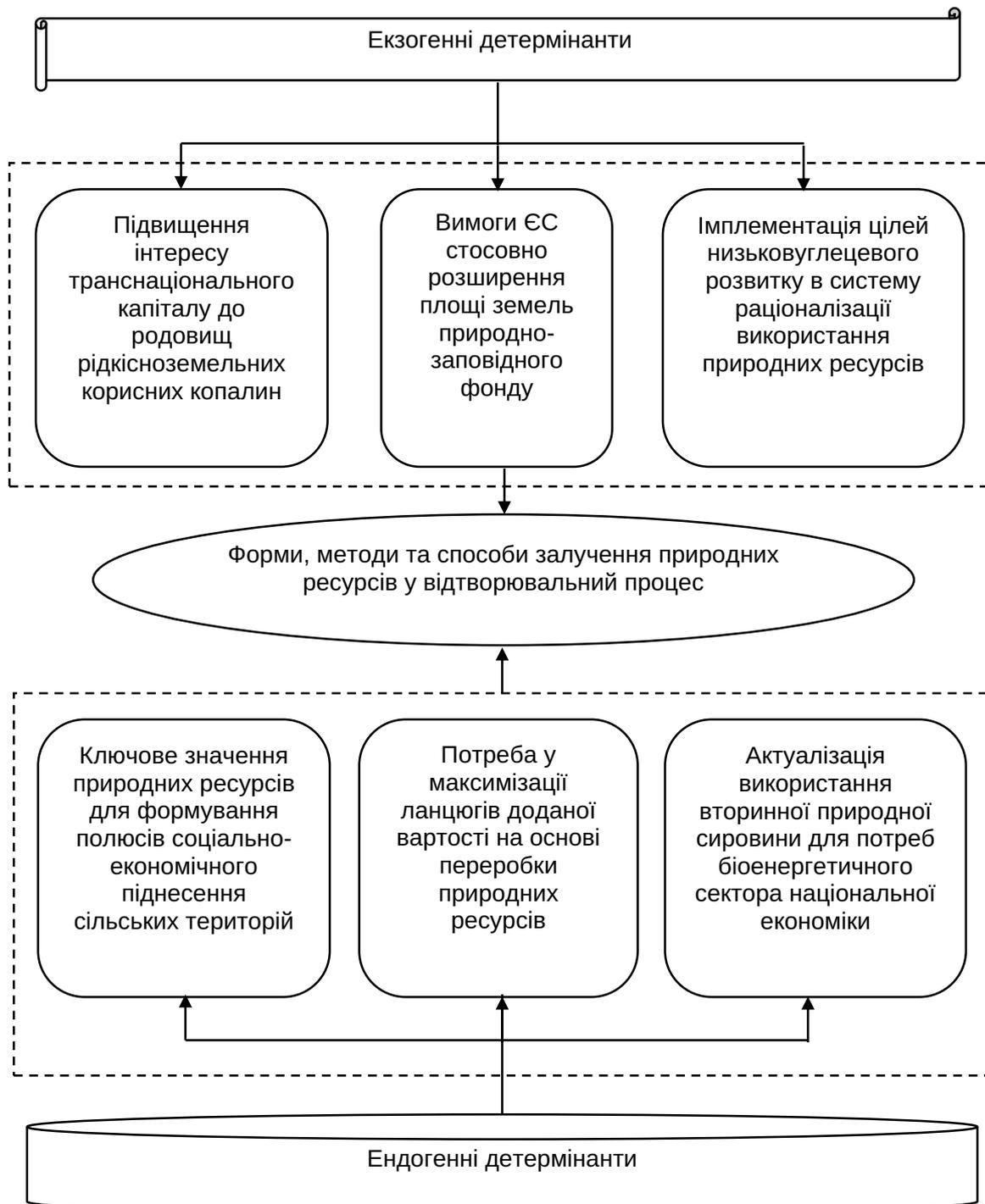
ризується прискореним розвитком сектору високотехнологічних виробництв, актуалізувала проблему додаткового освоєння природно-ресурсного потенціалу та переробки найбільш ліквідних його складових. Природні ресурси як і у попередні десятиліття стали предметом конкурентної боротьби між основними геополітичними акторами з огляду на вичерпність мінеральної сировини та вагому роль у зміцненні асиміляційної місткості територій екосистемних послуг природних біогеоценозів.

Природні ресурси є важливим чинником соціально-економічного піднесення територіальних та локальних утворень, особливо в регіонах неіндустріальної спеціалізації, а також у селищних та сільських територіальних громадах. Від того, наскільки збалансованим є господарське освоєння та гнучкою система регулювання залучення природних ресурсів у відтворювальний процес, залежить фіскальний ефект для бюджетів різного рівня [4; 9]. Для сільських поселень природно-ресурсний потенціал в умовах масштабних трансформаційних змін є чи не вирішальним чинником повноцінного та динамічного соціально-економічного розвитку, а також зайнятості та самозайнятості місцевого населення [6].

В умовах воєнних викликів та викликів післявоєнного відновлення активізація процесів комерціалізації господарського освоєння природного багатства виступає не лише ключовим чинником структурних перетворень у регіональних господарських комплексах, але і вагомим детермінантом стабілізації соціальних та екологічних процесів у населених пунктах. Інтенсифікація використання природних ресурсів у переробних ланках національного господарства однозначно забезпечує формування нових ланцюгів доданої вартості та створення додаткових робочих місць.

Виходячи з урізноманітнення ролі природних ресурсів у відтворювальних пропорціях національних господарств в останні десятиліття можна стверджувати, що в нинішніх умовах сформувався комплекс екзогенних та ендегенних детермінантів, які визначають форми, методи та способи залучення природних ресурсів до господарського обігу (рис. 1).

В спектрі екзогенних детермінантів в останні роки чітко викристалізувався детермінант, пов'язаний з підвищенням інтересу транснаціонального капіталу до освоєння родовищ рідкісноземельних корисних копалин та окремих лужних металів, квінтесенцією чого виступає підвищення інвестицій-

Рис. 1. Детермінація форм, методів та способів залучення природних ресурсів у відтворювальний процес

Джерело: сформовано авторами

ної привабливості родовищ літєвих руд та родовищ рідкісноземельних елементів в Україні.

Інституційною передумовою розбудови в Україні інфраструктури освоєння родовищ рідкісноземельних корисних копалин та лужних металів виступає схвалення Угоди про

корисні копалини між США та Україною [7], яка за умови формування дорожньої карти організації надрокористування щодо видобутку вказаної складової мінерально-сировинного потенціалу може стати каталізатором суттєвого нарощення фінансових впливань у сферу природокористування в цілому.

Значний детермінуючий вплив на процеси розширеного відтворення та господарського освоєння природних ресурсів в останнє десятиліття справляє вимога ЄС стосовно розширення площі територій природно-заповідного фонду як базису розширеного відтворення, збереження та примноження лісогосподарського призначення, що призводить до зуження територіального базису розвитку лісового господарства і відповідно знижує інтенсивність розширеного відтворення лісо-ресурсного потенціалу. Виходячи з наслідків російської збройної агресії і ситуації з порушенням природних біогеоценозів внаслідок дій російських агресорів основним пріоритетом виконання вимоги ЄС стосовно розширення площі земель природно-заповідного фонду в нинішніх умовах виступає переведення у категорію природоохоронних територій якраз земель, які постраждали внаслідок воєнних дій, а також малопродуктивних сільськогосподарських угідь та неугідь. Якщо буде реалізовано означений сценарій, розширення площі територій природно-заповідного фонду не суперечитиме пріоритетам максимізації рівня прибутковості у сфері природокористування.

Прикметною рисою підвищення вагомості впливу екзогенних детермінантів на форми, методи та способи залучення природних ресурсів у відтворювальний процес є те, що Україна приєднавшись до ключових міжнародних природоохоронних конвенцій зобов'язалася забезпечувати імплементацію пріоритетів низьковуглецевого розвитку та цілей досягнення кліматичної нейтральності в систему домінант раціоналізації природокористування через стимулювання розвитку «зелених» секторів національного господарства, екологічний реінжиніринг методів та технологій переробки природної сировини, застосування сучасних методів ведення органічного сільськогосподарського виробництва, розбудову інфраструктури боротьби з негативними кліматичними екстерналіями [3].

В умовах воєнних викликів та викликів післявоєнної відбудови вагому роль відіграють ендегенні детермінанти розширеного відтворення та господарського освоєння природної складової національного багатства. З метою виявлення резервів соціально-економічного піднесення територіальних утворень загалом необхідно результати залучення природних ресурсів у відтворювальний процес як одного з основних полюсів подолання депресивності сільських терито-

рій. У сільській поселенській мережі за умови урізноманітнення форм комерціалізації та капіталізації господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу сформується додаткові можливості для структурної перебудови сільської економіки та підвищення зайнятості і самозайнятості місцевого населення.

Ключовим детермінантом диверсифікації форм, методів та способів (видобуток природної сировини, зокрема рідкісноземельних корисних копалин, як матеріальної субстанції з надр землі, господарське освоєння природно-ресурсного потенціалу на основі мінімізації викидів вуглецю та максимізації продукування кисню, заготівля відновних природних ресурсів, використання природних ресурсів як предмету праці, утилізація вторинної, некондиційної та малоцінної природної сировини в енергетичних та виробничих цілях, користування природно-ресурсними об'єктами з метою господарського освоєння екосистемних послуг продукованих природними біогеоценозами, розширення площі земель природно-заповідного фонду як основного ареалу відтворення, збереження та примноження біорізноманіття) залучення природних ресурсів у відтворювальний процес виступає зростання потреби у максимізації ланцюгів доданої вартості на основі господарського природно-ресурсного потенціалу. Такі ланцюги формуються на основі активізації розвитку переробної ланки природно-ресурсного сектора національної економіки. Каталізатором даного процесу виступає реалізація «зелених» проєктів в межах освоєння екосистемних послуг природних біогеоценозів та будівництва екожитла для задоволення потреб громадян, постраждалих внаслідок російської збройної агресії.

Великі можливості для розширення масштабів залучення природних ресурсів у відтворювальний процес містяться в царині розвитку індустрії вторинного ресурсокористування. В контексті необхідності деконцентрації джерел енергетичного забезпечення з метою мінімізації ризиків руйнації ворогом об'єктів енергетичної інфраструктури актуалізується використання вторинної та некондиційної природної сировини для потреб біоенергетичного сектора національного господарства. Значні обсяги такої сировини створюються у сфері сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, а також у сфері поводження з промисловими відходами. Виробництво твердих паливних про-

дуктів на основі утилізації вживаної природної сировини виступає вагомим чинником нарощення паливно-енергетичного потенціалу сектору сільських та селищних територіальних громад.

Забезпечення позитивного кумулятивного впливу екзогенних та ендегенних детермінантів на диверсифікацію форм, методів та способів залучення природних ресурсів напряду залежить від становлення сучасного інструментарію фіскального регулювання природокористування на загальнонаціональному рівні, котрий поряд з максимізацією потоків надходжень рентної плати та плати за використання інших природних ресурсів до публічних бюджетів забезпечуватиме формування достатніх внутрішніх джерел інвестиційного забезпечення розширеного відтворення та господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу, а також модернізації мережі об'єктів природо-експлуатаційної та природоохоронної інфраструктури [1; 2]. Горизонтальний та вертикальний розподіл природно-ресурсної ренти в системі публічних бюджетів має бути зорієнтований на формування цільових бюджетних фондів, спрямованих на розвідку, дорозвідку та оцінку родовищ корисних копалин за міжнародними стандартами та методологіями; розбудову інфраструктури видобутку рідкісноземельних корисних копалин та руд лужних металів повинна, а також формування сучасної ланки по первинній та поглибленій переробці мінеральної сировини.

Висновки. Дослідження показали, що в умовах переформатування глобального геополітичного, фінансового та інноваційно-технологічного простору урізноманітнилися специфікація форм, методів та способів залучення природних ресурсів у відтворювальний процес економіки України. Залучення природних ресурсів у відтворювальний процес відбувається під дією екзогенних та ендегенних детермінантів. Встановлено, що основними екзогенними детермінантами виступають: 1) підвищення інтересу транснаціонального капіталу до родовищ рідкісноземельних корисних копалин; 2) вимоги ЄС стосовно розширення площі земель природно-заповідного фонду; 3) імплементація глобальних цілей сталого розвитку та пріоритетів низьковуглецевого розвитку в систему доміант раціоналізації природокористування. Аналіз основних трендів у господарському освоєнні природно-ресурсного потенціалу в Україні дав змогу ідентифікувати комплекс ендегенних детермінантів диверсифікації форм, методів та способів залучення природних ресурсів до господарського обігу: 1) ключове значення природних ресурсів для формування полюсів соціально-економічного піднесення сільської поселенської мережі; 2) потреба в максимізації ланцюгів доданої вартості на основі переробки природної сировини; 3) актуалізація використання вторинної, некондиційної та малоцінної сировини для потреб біоенергетичного сектора національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бардась В.М. Удосконалення фіскального регулювання природокористування. Дис. ... канд. екон. наук. 08.00.06. ЛНТУ. Луцьк, 2014. 203 с.
2. Голян В., Марчук Ю., Погуляйко Ю., Матрунчик Д., Дзюбенко О. Формування сучасної моделі фіскального регулювання лісогосподарювання як важлива передумова інноваційної трансформації лісового сектора України. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. Том 3(56). С. 139–155. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.3.56.2024.4406>
3. Голян В., Ткачук В., Коробка Р., Костюк Т., Погуляйко Ю., Бардась В. Фінансово-інвестиційні виміри модернізації екологічної інфраструктури в Україні: воєнні, євроінтеграційні та децентралізаційні виклики. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2025. Том 4(63). С. 391–418. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.4.63.2025.4888>
4. Мединська Н.В. Формування економічного механізму природокористування в умовах децентралізації: теорія, методологія, інститути. Дисертація на здобуття ступеня доктора наук. Спеціальність 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища». К., НУБіП України. 2023. 524 с.
5. Пилипів В.В. Проблемні аспекти капіталізації природних ресурсів в системі територіального управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. №15. С. 42–45.
6. Ткачук В.А. Інституціональне середовище сталого розвитку сільських територій. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Серія «Економіка і менеджмент». 2013. Випуск 12(58). С. 230–234.
7. Угода між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/681/339/e31/681339e31d3dd033825712.pdf> (дата звернення: 05.02.2026)

8. Хвесик М.А., Бистряков І.К., Клиновий Д.В. Фінансово-економічний механізм реконструктивного розвитку України на засадах децентралізованого управління природними ресурсами. *Економіка України*. 2018. № 3. С. 3–20.

9. Хвесик М.А., Голян В.А. Інституціональна модель природокористування в умовах глобальних викликів. Монографія. Київ. Кондор, 2007. 480 с.

10. Чайковський Я., Луців Б., Дзюблюк О., Чайковський Є., Луців П. Банківське зелене кредитування як ключовий інструмент екологічної модернізації економіки. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2025. Том 2(61). С. 54–72.

REFERENCES:

1. Bardas V.M. (2014). Udoskonalennia fiskalnoho rehuliuвання pryrodokorystuvannia. Dys. ... kand. ekon. nauk. 08.00.06. LNTU [Improvement of fiscal regulation of environmental management. Dissertation ... Candidate of Economic Sciences. 08.00.06. LNTU]. Lutsk, 203 s.

2. Holian V., Marchuk Yu., Pohuliaiko Yu., Matrunchyk D., Dziubenko O. (2024). Formuvannia suchasnoi modeli fiskalnoho rehuliuвання lisohospodariuvannia yak vazhlyva peredumova innovatsiinoi transformatsii lisovoho sektora Ukrainy [Formation of a modern model of fiscal regulation of forestry as an important prerequisite for innovative transformation of the forest sector of Ukraine]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 3(56), pp. 139–155. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.3.56.2024.4406>

3. Holian V., Tkachuk V., Korobka R., Kostyuk T., Pohuliaiko Yu., Bardas V. (2025). Finansovo-investytsiini vymiry modernizatsii ekolohichnoi infrastruktury v Ukraini: voieni, yevrointehratsiini ta detsentralizatsiini vyklyky [Financial and investment dimensions of environmental infrastructure modernization in Ukraine: military, European integration and decentralization challenges]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 4(63), pp. 391–418. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.4.63.2025.4888>

4. Medynska N.V. (2023). Formuvannia ekonomichnoho mekhanizmu pryrodokorystuvannia v umovakh detsentralizatsii: teoriia, metodolohiia, instytuty. Dysertatsiia na zdobuttia stupenia doktora nauk. Spetsialnist 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища» [Formation of the economic mechanism of nature use in the conditions of decentralization: theory, methodology, institutions. Dissertation for the degree of Doctor of Sciences. Specialty 08.00.06 "Economics of nature use and environmental protection"]. Kyiv : NUBiP Ukrainy, 524 p.

5. Pylypiv V.V. (2011). Problemni aspekty kapitalizatsii pryrodnykh resursiv v systemi terytorialnoho upravlinnia [Problematic aspects of the capitalization of natural resources in the territorial management system]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 15, pp. 42–45.

6. Tkachuk V.A. (2013). Instytutsionalne seredovyshe staloho rozvytku silskykh terytorii [Institutional environment for sustainable development of rural areas]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Seriia «Економіка і менеджмент»*, no. 12(58), pp. 230–234.

7. Uhoda mizh Uriadom Ukrainy ta Uriadom Spoluchenykh Shtativ Ameryky pro stvorennia Amerykansko-Ukrainskoho investytsiinoho fondu vidbudovy [Agreement between the Government of Ukraine and the Government of the United States of America on the Establishment of the American-Ukrainian Reconstruction Investment Fund]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/681/339/e31/681339e31d3dd033825712.pdf> (accessed: 05.02.2026)

8. Khvesyk M.A., Bystriakov I.K., Klynovy D.V. (2018). Finansovo-ekonomichni mekhanizm rekonstruktyvnoho rozvytku Ukrainy na zasadakh detsentralizovanoho upravlinnia pryrodnymy resursamy [Financial and economic mechanism for the reconstructive development of Ukraine based on decentralized management of natural resources]. *Економіка України*, no. 3, pp. 3–20.

9. Khvesyk M.A., Holian V.A. (2007). Instytutsionalna model pryrodokorystuvannia v umovakh hlobalnykh vyklykiv [Institutional model of environmental management in the face of global challenges]. Monohrafiia. Kyiv : Kondor, 480 p.

10. Chaikovskiy Ya., Lutsiv B., Dziubliuk O., Chaikovskiy Ye., Lutsiv P. (2025). Bankivske зелене kredytuvannia yak kliuchovyi instrument ekolohichnoi modernizatsii ekonomiky [Bank green lending as a key tool for ecological modernization of the economy]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 2(61), pp. 54–72.

Дата надходження статті: 10.02.2026

Дата прийняття статті: 01.03.2026

Дата публікації статті: 10.03.2026